

SUSMA HAKKI

“Hayatı paylaşmak, karşındakini anlamakla başlar.”

İrem, gazetesinin hafta sonu ekine hayatın içinden, sıcacık öyküler bulabilmek için ajansları incelerken gözüne bir haber takıldı. Haber “Türkiye’nin İlk Engelli Belediye Başkanı” başlığıyla başlıyor ve Zifirtepe adlı bir Anadolu kasabasında son yerel seçimleri kazanan engelli belediye başkanından bahsediyordu. İrem, vakit kaybetmeden gazetesinden aldığı izinle Zifirtepe’ye gitti. Kolay haber olacağı düşüncesiyle belediye başkanından randevu istedi. 10 gün geçmesine rağmen başkan hikâyesini anlatması için ikna edemiyor, randevu alamıyordu. Başkan diğer gelen gazetecilere verdiği cevabı İrem’e de yazılı olarak iletmişti. “Sadece işaret diliyle röportaj yaparım ve tercüman kullanma isteğini kabul etmiyorum.” İrem, başkana ulaşmanın yollarını ararken onun en yakın arkadaşıyla tanıştı. Kasap Murat, lakabı mesleğinden değil, futbol oynayışından geliyordu. Mesleği kadın terziliydi. İrem, ona başkan ile görüşebilmek ve onun hikâyesini anlatabilmek için aracılık yapmasını rica etti. Kasap Murat ona Altay’ın küçük sırrını verdi. “İrem Hanım, küçük balığın peşine olta sallıyorsunuz. Asıl büyük balığı görmüyorsunuz. Altay, pardon bizim başkan aslında duyuyor. Kulağında duymasını engelleyen tıkaçlarla dolaşıyor. Tamam, eskiden de ağzından lafları cımbızla alırdık. Hatta aramızdaki lakabı Duvar Altay’dır. Şimdi tamamen kendini sessize aldı. İrem Hanım, gözlerinizdeki ateşi görüyorum ve 10 gündür inatla görüşme çabanızı bütün kasaba olarak saygı duyuyoruz. Diğerleri ilk seferde vazgeçti. Bu yüzden size kasabamızın ve başkanımızın küçük sırrını verdim. Siz, Türkiye’nin ilk işitme engelli belediye başkanı hikâyesini yazacağınıza, kendi isteğiyle işitme engelli olan Duvar Altay’ın hikâyesini yazın.”

İrem’in gazetecilik içgüdüleri deli gibi sinyal veriyordu. Büyük bir haber yakaladığının farkındaydı. “Peki, nasıl olacak bu? Başkan benimle konuşmuyor ki?” Ahmet cevap verdi. “Basit, gidin Türk İşaret Dili’ni öğrenin. Altay o zaman sizinle dilediğiniz kadar konuşur. Bütün kasaba yediden yetmişe onun sayesinde bu dili öğrendi. Bu sayede neredeyse kasabamızın adı bile değişecek. Bizim kasaba Zifirtepe diye bilinir. Karanlığı, meşhurdur buraların. Şimdilerde ise herkes Türk İşaret Dili bilip, kullandığından Sessiztepe diyorlar. Gitmeden şöyle bir dolaşın kasabamızdaki farklılıkları göreceksiniz. Belediyemiz, esnaflarımız, öğretmenlerimiz, imamlarımız bile öğrendi. Al sana bir sır daha, Altay burayı engelsiz sosyal yaşam alanına dönüştürmek için başkan oldu ve hatta zorla biz yaptık diyebilirim.” İrem, kasabayı dolaştığında yeni şeyler fark etmeye başladı. Daha önce büyük şehirler de bile görmediği türden şeyler. Bütün sosyal yaşam alanları engelliler için göstermelik yamalı düzenlemelerden ziyade, onlar için tasarlanmıştı. Kaldırımlar yüksek değildi, trafik ışıklarında görsel ve işitsel uyarılar vardı. Toplu taşıma araçları özel asansörlüydü. Hatta hayatında ilk defa dolmuşlardaki durak söyleyen ses sistemini ve ışıklı duracak düğmesini gördü. Bunları görünce Başkan Altay’ın samimi çabasını anladı ve kararını verdi. Başkan ile onun istediği dilde konuşacaktı.

Altı ay sonra İrem, Zifirtepe’ye tekrar geldi. Makamına girdiğinde başkan gülümsedi. İlk defa kendisi ile röportaj yapmak isteyen bir gazeteci ona Türk İşaret Diliyle selam veriyor ve konuşuyordu. İrem, Başkan Altay’a sözünü hatırlatınca, Altay onunla röportaj yapmayı kabul etti. Hafta sonu kasabanın sırtlarındaki bir çay bahçesinde çaylarını yudumlarırken, İrem, mesleki refleks olarak ses kayıt cihazını çıkardı. Birbirlerine bakıp güldüler. Ama İrem, hazırlıklıydı. Çantasındaki kamerasını çıkartıp Altay’a gösterdi. Altay bu zeki ve hırslı gazeteciyi sevmişti. Samimiyetle her sorusuna cevap vereceğini elleriyle ona anlattı. İrem, Altay’ın istediği kıvama geldiğini anlayınca bombayı masaya bıraktı. “Başkanım, buraya önce Türkiye’nin ilk engelli belediye başkanının hikâyesi için gelmiştim, şimdi ise Altay’ın hikâyesini yazmak istiyorum. Altay Bey, bana Esin’den bahsedin lütfen.” Altay beklemediği soru karşısında afalladı. Kendine geldiğinde bu kişisel bilgileri İrem’in kimden alabileceğine

kafa yordu. Ortam kelimelerin ağızdan çıkmaması nedeniyle zaten sessizdi. Oluşan buzlanma ise Altay'ın tebessümü ile erimeye başladı. Elleri harekete geçip, kelimelere dönüştü. "Kasap anlattı size değil mi? Çenesi düşüktür onun. Dersinizi çalıştığınız belli İrem Hanım, üstüne işaret dilini de öğrendiniz. Bu kadar emeğinizin karşılığında ben de size Esin'i, aşkımı, aşka yakışır şekilde anlatayım." Altay heyecandan o kadar hızlı işaretlerle cümleler kuruyordu ki, İrem ondan biraz yavaşlamasını rica etti. Altay ellerinininden çıkan kelimelerin hızını İrem'e göre ayarlayıp anlatmaya devam etti.

"O kış,

Dona keserken hayat,

Ellerim kıpkırmızı, burnum kıpkırmızı,

Seni bekler bulurdum kendimi.

Sabah ezanlar tekme tokatken,

Ve gece gündüze dönerken,

Erkenden,

Senin yoluna çıkabilme telaşıyla,

Sessiz adımlarla yürüdüm kaldırımlarda.

Sen ise konuşmadan geçerdin yanımdan,

Başın önde, dudakların beyaz, kolunda arkadaşın.

Bana "Fabrika Kızı" şarkısındaki kadını hatırlatırdın,

Ve ben de pencereden seni seyreden Altay'dım.

Gözlerin miydi?

Sessizliğin mi?

Bilmiyorum beni korkutan,

Ama ağzımı açtığımda kelimeler çıkmıyordu.

O gece,

Erkekliğin laneti çöktü üstüme,

Dost dediklerimin gaz takviyesi ve azıcık alkolün de etkisi,

Kapıda buldum kendimi.

Sadece konuşmak, aşkımı ilan etmektir niyetim.

Zilinize bastım, bastım, gene bastım,

Takıldı sanırım, susturamadım.

Başımı pencerenize kaldırdığımda,

Kim sandın bilmem,

Bir kova soğuk su ile tanıştım kahve gözlerin yerine,

Babandı ben sırlıklam kaçarken, terlikle beni kovalayan.

Önce içimi bir sıcaklık kapladı, aşkımdan sandım.

Sonra titreme geldi,

Ve hastahanedede açtım gözlerimi.

Sırlıklam âşıktım zaten,

Bir kova sırlıklamlık daha; zatürreye gidiş-dönüş biletimdi.

Yanakların al al, elinde çiçek odama girişin,

Gözlerin antibiyotiğim, gülüşün ağrı kesicim,

Hele o kokun; tamam ben iyileştim.

Hoş geldin,

Hoş geldin aşkım,

İlaç kokusu da sinse,

Razıyım gelişine ve darılırim gidişine.

Susma

Bir kaç kelime ne iyi gelir kalbime.

Ne olur susma.

Elini kolunu sallama bana, bari adını söyle.
Susma.
İletişemeyeşimizin nedeni uzattığın kâğıttaydı.
İşitme engelliyim, sadece işaret diliyle konuşabilirim. Çok özür dilerim. Seni hasta ettim.
Ama sende neden gece vakti kapımızdaydın ki?
Şaşırsam da, kalbim bocalamama müsaade etmedi.
Kâğıt kaleme benim elimde dile geldi.
Ben aşka yatıya gelmiştim. Aşk olsun diye, aşkım ol diye,
Gerekirse her gece kapıda olacağım.
Zaten sana sırılsıklam aşığım.
Başıma düşen bir damla su, aşk denizinde fark yaratmazki.
Bir de adını bahşetsen. Altay ben.
Aşkım, kâğıttan utandı, okudukça kızardı.
Arkasını dönüp odadan kaçtı.
Kaçarken aşkımızın anayasa taslağını elinden bıraktı.
Adım Esin.
Alfabenin en güzel dört harfi,
Yanyana gelmiş oluşturmuş mükemmeli,
İsmi sevdiceğim, ismini.
Çok sürmedi,
Birkaç ayımı aldı sessizliğin, suskunluğun alfibesini sökmem.
Ve o sayede senin dilinde,
Senin anlayacağın şekilde, sana aşkımı ilan ettim.
Kuytularda, gözleri kör zamalarda,
Ben işaret diliyle fısıldardım aşkımı gözlerine,
Sen kocaman güler bazense öperdin sıcacık.
Evlenmeye karar verdiğimizde kör zamanlar, sağır mekânlar ihbar etti.
Büyü bozuldu.
Ne sen Kaf Dağı'nın ardındaydın.
Ne de ben masal diyarında.
Kükredi babam, olmaz dedi baban.
Annem, salya sümük sütünü haram etti,
Annen, kapıdan kovdu defalarca.
Ben dik durdum, aşkımla dikildim karşılarna.
Karar verdim seni kaçırmaya.
Ailen önce davrandı,
Kaybettiler seni bu şehirden, ailemin katkısıyla.
Zifirtepe sevdiğim şehir,
Zehirtepe oldu bana.
Aradım,
Taradım en ücra şehirlerde,
Senden bir iz umuduyla.
Sonunda döndüm yuvama ellerim boş, kalbim aşkınla darmadağın.
Anlamıyorum.
Suçlu yapmazki aşk beni.
Sessizlikse sizi korkutan.
Artık ben de susuyorum.
Ve o günden sonra dilim değil,
Ellerim yardım etti cümlelerime.
Anlamak isteyene.”

Altay heyecanla aşkının fermanını şiiir tadında elleriyle anlatıp bitirmenin mutluluyla gülümsedi, çayının sonunu yudumladı. İrem, Altay'ın aşkının ayrıntılarını öğrenmişti, devamını, aşkla başlayıp başkanlıkla biten süreci de öğrenmek istiyordu. İşaret diliyle defalarca ayna karşısında çalıştığı ikinci sorusunu sordu. "Altay'ın, Başkan Altay'a dönüşümü nasıl oldu?" Başkan Altay'ın sipariş ettiği ikinci çaylar eşliğinde dinlenen eller hikâyenin devamına eşlik etti. "İrem Hanım, daha önce söylediğim gibi susma hakkımı kullandım. İşitme engellileri anlayabilmek için televizyonu sessiz seyrettim, gerçekten zor bir deneyimdi. Onlar da hayatı bu şekilde sadece seyrediyordu, anlayamıyordu. Sonra benimle konuşmak isteyenlere kararlılığımı göstermek için hala kullanmaya devam ettiğim kulak tıkaçlarını kullanmaya başladım. Artık gönüllü bir işitme engelliydim. Etrafımda önceleri inat olarak görülse de sonralarda kabullenmeler başladı. Bana ulaşmanın yollarını bulmak için çabaladılar. Yazdılar, çizdiler. Sonunda benimle konuşmak için ellerini sevgi, anlayış için de kullanmaya başladılar. O an farkettim. Benim bir misyonum vardı. Dernek kurup, çalışmalara başladım. Devletin desteğiyle, Halk Eğitim vasıtasıyla kurslar düzenledim. Kursta gelemeyenler için gönüllü eğiticiler aracılığıyla evlerde kurs verdik. Bütün kasabanın Türk İşaret Dili'ni öğrenmesi 3 yılımızı aldı. Artık camdan cama sohbetler bile işaret diliyle yapılıyor. Yetmezdi. İkinci aşama engelsiz birlikte yaşam alanlarıydı. Engelli kardeşlerimizi sosyal hayata çağırdık. Onların isteklerini, üniversitelerden destek alarak, sponsorlar vasıtasıyla projelere döktük. Aynı anda engelli kardeşlerimize meslek edindirme çalışmalarımız başladı. Bizim Murat'ın fikriydi. Esnaflarımızı organize edip hepsine birer çırak verdi. O zamanın engelli çırakları şimdi ustalara dönüştü ve daha organize şekilde mesleki eğitimler veriyorlar." İrem heyecana kapılıp elleriyle değil diliyle sohbete devam etti. "O kadar basit mi, hiç zorlanmadınız mı?" Başkan Altay kaşlarını çatınca, hatasını anlayıp aynı soruyu işaret dilinde tekrarladi. Başkan devam etti. "Şunu söylemem gerekiyor. Halktan tepki almadım, vazgeçmek için bahaneler aramadım. Aksine kasabalılar yardım için elini uzattı.

Görmezden geliştiniz,
Yardım etmeyi bilemeyişimizdendi.
Ötekileştirmelerimiz,
Aynı dili konuşamayışımızdandı.
Anlayışsızlığımız,
Aynı ortamda buluşamayışımızdandı.

Ben sadece onlara ulaşmanın yolunu gösterdim ve engelli kardeşlerimizin güven içinde yaşayabilecekleri ortam hazırlamak istedim. Bu çalışmalarımız meyvesini verdi. Kasabamızın sosyal yaşamı uygun koşullara kavuştukça engelli kardeşlerimiz sosyal yaşama katıldı, sokaklar belki de ilk defa gerçekten ortak yaşam alanı oldu." İrem, sorularına devam etti. "Ya başkanlık" Başkan Altay'ın ellerinin cevabı hazırda. "İlimizin milletvekili projelerimize başından beri destek verdi. Seçimler yaklaşırken bana sıra senin taşın altına elini sokma vaktin deyip aday olmamı istedi. Kasabalının ricalarını da kıramayınca aday oldum. En garibi ise rakibim diyemem karşı parti adayı kardeşim ile yerel televizyonumuzdaki seçim tartışmasında sadece işaret dili ile konuşmamızdı. Bana ve çalışmalarımıza olan saygısından tartışmada işaret dili kullanmayı istedi. Başkan olmam projelerimizi gerçekleştirmek için iyi oldu. Daha büyük imkânlar buldum ve bunlarla kasabamızı ortak yaşam alanımızın eksiklerini tamamlamak için kullandım." İrem araya girip, yorum yaptı. "Bu çalışmaları gördüm. Kaldırımlar, alışveriş yerleri, dükkânlar, taksiler, dolmuşlar, trafik düzenlemeleri ve bütün sosyal alanlar engellilerin rahatça kullanması için tasarlanmış. Eminim bunlar için büyük yatırımlara ihtiyaç duyduunuz." Başkan Altay gülümsedi. "Yanıyorsunuz, bizler samimi şekilde bunun gerekliliğini ve doğruluğunu anlattık. Taksici ve dolmuşçu kardeşlerimiz araçlarını değiştirirken bizim kıstaslarımızı göz önüne aldılar. Biz de onlara proje desteği vererek araçlarını uygun hale getirdik. Dükkân sahipleri basit tadilatlarla uygunluğu sağladı.

Bina yapanlar, bizim projelerimizi inceleyip gerekli düzeltmeleri yapıyorlar. Belediye olarak bize, sadece açık alanları düzenlemek kaldı. Tabi hayallerin sınırı çizilemez.” İrem, Altay’ın sessizliğinden bu konuda soru beklediğini anladı. “Benimle paylaşın lütfen hayalinizi.” Başkan Altay heyecanla devam etti. “Üniversite, engellilerin direkt alınacağı eğitim ve öğretimin tamamen engellilere göre düzenleneceği bir üniversite. Bu üniversiteye engelsiz kardeşlerimizde kabul edilecek ama öncelik engellilerin olacak. Öğretim görevlileri, eğitim materyalleri, binalar, yurtlar, spor alanları, kütüphane her şey en ince detayına kadar engelliler için tasarlanacak.” İrem, sohbete katıldı. “Toplum için hayalleriniz var ve bunları gerçekleştirebilecek becerilerinizde. Bunları başardıkça çok mutlu olduğunuzu düşünüyorum.” Başkan Altay, soğumuş çayından bir yudum daha aldı. İrem, son sorusuna Altay’ın cevap vermeyişinden manalar çıkardı. Herkesi mutlu etmeye çalışan Altay aslında mutsuzdu. Mutsuzluğunun sebebi, sevdiği kadının yanında olmayıştı. İrem, o anda bir şeyi fark etti. Altay’ın bütün çabası aşkından geliyordu. Umudu, Esin’in bir gün geri dönmesiydi. Döndüğünde kasaba ve kasabalılar, onun için madden ve ruhen hazır olmalıydı. İrem, mutluluğu hak eden bu adama mutluluk sunmaya karar verdi. İlerleyen günlerde Altay’dan habersiz arkadaşları ve ailesi ile görüştü. Esin’in arkadaşları bile onun ve ailesinin nereye gittiğini bilemiyordu. Sadece İstanbul diyorlardı. İrem, başkana veda etmek için makamına gittiğinde koltuğun sağındaki duvarda asılı duran ebru resmini gördü. Altay, bu bakışı fark edip ona resmin hikâyesini işaret diliyle anlattı. “Esin’den bana hatıra, yetenekliydi ebru sanatında.”

İrem, mesleki refleksle ipucu yakaladığını fark etti. İstanbul’daki birçok ebru atölyesindeki sanatçılar, öğretmenler ve öğrenciler ile görüştü. Araştırmasının sonunda Esin’i eğitim verdiği küçük kursta buldu. Ona Zifirtepe’yi ve Altay’ın çalışmalarıyla oluşan değişimi onun dilinde anlattı. Esin, dudaklarını ısırıyor ve elleriyle dizlerini sıkıyordu. Altay’a kızgındı. Onun peşinden gelip yeniden birlikte olacakları hayaliyle senelerini tüketmişti. İrem, ona videodaki işaret diliyle yapılan söyleşiyi seyrettirdi. Video bittiğinde Esin ağlamaya başladı. Başını İrem’e çevirip merakını işaretlere döktü. “Yaşlanmış olmasına rağmen gözleri ışıltılı. Mutlu sanırım. Evlenmiştir, çocukları var mı?” İrem karşısındaki aşık kadına gülümsedi. O, Esin’e Altay’ın olağanüstü çabasıyla Zifirtepe’nin Sessiztepe’ye dönüşümünü anlatıyordu, o ise sadece dolaylı yoldan Altay’ın evli olup olmadığını merak ediyordu. “Esin, o hiç evlenmedi. Seni hala ilk günkü kadar çok seviyor ve bana göre senin aşkıdan bu çalışmaları yapıyor. Zifirtepe’yi senin için tasarlıyor. Bir gün sen dönersen, birlikte huzur içinde yaşayabileceğiniz mekân olsun istiyor.” İrem, videoyu Esin’in anne ve babasına da izletti. Aile, kızlarının gözlerine baktığında uzun yıllar sonra ilk defa hayat ışığının parladığını gördü. Kaçarak ayrıldıkları kasabaya sessizce geri döndüler. Kükreyen Altay’ın babasının yanında Altay’ı terlikle kovalayan Esin’in babası, onun kolunda da Esin makama girdiler. İrem, bu kavuşma anını ölümsüzleştirmek için elinde kamera hemen arkalarındaydı. Başkan Altay başını evraklardan kaldırdığında şaşkındı. Elleriyle saçlarını karıştırdı ve iki yana açıp bakakaldı. Esin, Altay ile ilk yalnız kalışlarındaki kadar kızardı. Altay, kavuşmanın heyecanı ile masadan kalkıp sevgilisine koşmak için hareketlendiğinde dizini sehpayaya vurdu. Tökezleyip düşecekken Esin yetişip ona sarıldı.

İki âşık,

Tek aşk,

Kimseye aldırmadı.

Kenetlendi dudaklar hasretle.

Aşkla.

Altay’ın babası oğlunun omzuna vurdu. “Yeter bu kadar sustuğun. Artık haykır aşkını. Konuş be oğul.” Altay gülümsedi ve babasına işaret diliyle karşılık verdi. “Evlenmeden olmaz.” Odadaki diğerleri kahaahalarla gülerken iki sevgili el ele hasret giderdi.

Bütün kasabayı telaş aldı. Başkanları evleniyordu. Ayfer Abla'nın çay bahçesi emre amadeydi. Nihat Ağabey zaten başkanının ölçülerini bilirdi ve damatlığa başladı. Damat tıraşı Faça Tayfun'un jiletinden sorulurdu. Son olarak Kasap Murat, hem damadın şahidiydi hem de Esin için gelinlik diyecekti.

“Gecem gündüz olur yengem.

Sizin aşkınız gecikti zaten.

Merak edip kaşlarını çatma.

Yetişir gelinlik tam zamanında.”

Günler geçti, düğüne 2 gün kaldı. Altay, Murat ile uzun uzun sohbet ettikten sonra gelinliği Esin'e götürmek üzere teslim aldı. Saatine bakıp geciktiğini anlayınca, Murat'a içinden küfredip adımlarını hızlandırdı. Esin, saate bakıyor, Altay'a içinden söyleniyor, evde ileri geri gidip geliyordu. Sonunda dayanamayıp onu karşılamaya sokağa indi. Esin, Altay'ı elinde kutularla hızlı adımlarla gelirken uzaktan gördü. Altay, yoldan geçerken acı bir fren sesi duyuldu.

Esin'in bütün hayatı boyunca biriken sessizliği,

Attığı çığlıkla dışarı taşıtı.

Altay, bu çığlığı duymadı,

Duyamadı.

Duyuramadı Esin sesini.

Gelinlik kutusu havaya yükselirken içindekiler dışarı fırladı.

Duvak, rüzgâra kanıp uzaklara doğru süzüldü.

Gelinlik yerde yatan Altay'ın üstünü kapladı.

Altay son nefesinde,

Esin'in kollarında

Hem eliyle,

Hem de diliyle

“Seni seviyorum.”dedi.

Ve gülümseyerek kapattı gözlerini.

BARİŞ BİLGİ